

UNIVERSITATEA “PETRU MAIOR”, TÂRGU - MUREȘ
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ȘI LITERE

TEZĂ DE DOCTORAT

rezumat

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:

Prof. univ. dr. Iulian BOLDEA

DOCTORAND:

Bianca - Oana SOCOLIUC (HAN)

TÂRGU - MUREȘ

2010

UNIVERSITATEA “PETRU MAIOR”, TÂRGU - MUREȘ
FACULTATEA DE ȘTIINȚE ȘI LITERE

TRADUCEREA:

**COMUNICARE, CONTROVERSE,
GLOBALIZARE CULTURALĂ**

rezumat

CONDUCĂTOR ȘTIINȚIFIC:
Prof. univ. dr. Iulian BOLDEA

DOCTORAND:
Bianca - Oana SOCOLIUC (HAN)

TÂRGU - MUREȘ
2010

Cuprins

Argument	5
CAPITOLUL I. CÂTEVA ASPECTE TEORETICE PRIVIND TRADUCEREA.....	16
I. 1. Despre traducere percepută ca liant	18
I. 2. Traducere și comunicare; traducerea - proiect de (auto)comunicare a valorilor.....	24
I. 3. Traducere și context.....	29
I. 4. Traducere și cultură; traducerea - instrument în procesul de globalizare culturală	35
Concluziile capitolului I.....	42
CAPITOLUL II. ISTORIA TRADUCERII. SCURTĂ TRECERE ÎN REVISTĂ.....	45
II. 1. Istoricul traducerilor	47
II.1.1. Să pornim din turnul Babel.....	47
II.1.2. Traducerea în antichitate	48
II.1.3. Traducerea în Evul Mediu	53
II.1.4. Traducerea și Renașterea	57
II.1.5. Traducerea în epoca 'frumoaselor infidele'	60
II.1.6. Traducerea în secolul al XIX - lea.....	66
II.1.7. Traducerea în spațiul românesc în secolele XV - XIX	68
II.1.8. Traducerea în spațiul românesc în secolul al XX - lea	78
II. 2. Istoricul traducerilor de literatură română în limbi străine	100
II. 2. 1. Despre traducerea de folclor.....	100
II.2.2. Despre traducerile din cronicari români până la Eminescu	105
II.2.3. Despre traduceri din Eminescu.....	109
II.2.4. Despre traduceri din marii clasici (Creangă, Caragiale, Slavici).....	114
II.2.5. Despre traduceri din marii scriitori ai secolelor al XIX-lea și al XX-lea	119
II.2.6. Despre traduceri din marii scriitori ai secolului al XXI - lea.....	136
Concluziile capitolului II.....	145
CAPITOLUL III. TRADUCEREA - DILEME ȘI CONTROVERSE CONCEPTUALE....	151
III. 1. Traducerea și dihotomia 'fidelitate vs. trădare'	154
III. 2. Metamorfoze, pierderi și/sau câștiguri prin traducere	163
III. 3. Traducerea: știință și/sau artă	170
III. 4. Traducerea de poezie vs traducerea de proză.....	176
III. 5. Valabilitatea traducerii	181
III.6.Cine este traducătorul sau despre identitatea traducătorului de literatură	187
III.7. Pro și contra globalizare culturală prin traducere.....	194
Concluziile capitolului III.	210

<i>CONCLUZII FINALE ALE PĂRȚII TEORETICE</i>	215
CAPITOLUL IV. DIMENSIUNEA PRACTICĂ A FENOMENULUI TRADUCERII	217
Preliminarii sau Pentru o practică a traducerii	217
IV. 1. <i>Amintiri din Copilărie</i> de Ion Creangă, 1880 - 1881	223
IV.2. <i>Concert din muzică de Bach</i> de Hortensia Papadat Bengescu, 1927	234
IV. 3. <i>Străinul</i> de Titus Popovici, 1955.....	247
IV. 4. <i>Miorița</i> , folclor (sursa: Soveja, Județul Vrancea)	256
IV. 5. <i>Lacul</i> de Mihai Eminescu, 1876	266
IV. 6. <i>Fără titlu/Patru poeme</i> de Virgil Mihaiu, 1999.....	277
Concluzii ale dimensiunii practice	286
<i>CONCLUZII FINALE</i>	287
V. Bibliografie.....	291
V. I. Bibliografia operei	291
V. 2. Bibliografia critică.....	291
V. 2. 1. Surse directe:	291
V. 2. 2. Surse indirecte:.....	295
V.3. Articole și studii.....	297
V.4. Dicționare	300
V.5. Resurse internet	302
VI.Anexe	303

Teza de doctorat cu titlul *Traducerea: comunicare, controversă, globalizare culturală* abordează problematica traducerii de literatură, pe de-o parte din perspectiva câtorva dintre cele mai cunoscute controverse legate de fenomenul în discuție, pe de altă parte, ca produs al procesului de evoluție culturală, toate aceste abordări vizând crearea unui spațiu propice unei perspective practice asupra traducerii de literatură.

Proiectul nostru este format din două părți: cea dintâi asigură suportul teoretic al problemei dezbătute, (reprezentată de capitolele I, II, III) urmată de cea de-a doua parte, care va cuprinde zona de aplicabilitate practică a problemei luate în discuție, și anume: studii de caz (capitolul IV).

Tema dezbătută în teza de doctorat, care oferă o abordare pancronică statutului traducerii, a fost aleasă pentru a sublinia convingerea noastră în legătură cu importanța pe care fenomenul traducerii o are, cu toate controversele pe care implicit le ridică.

Obiectul cercetării noastre constă în evidențierea unor aspecte care vizează teorii ale traducerii de literatură, privite prin prisma relaționării dintre aceasta și comunicare, context și cultură, percepute drept coordonate ale unui spațiu de manifestare a prerogativelor globalizării culturale.

Pentru a evidenția viabilitatea și interesul ridicate de problematica dezbătută de prezenta teză de doctorat, am urmărit și modalitatea de reflectare a celor mai importante momente ale fenomenului în cauză, într-un succint istoric al traducerilor și am marcat cele mai controversate dileme conceptuale implicate de fenomenul traducerii.

În ceea ce privește caracterul inovator al tezei, acesta se regăsește atât în plan teoretic, prin propunerea noastră de a vedea traducerea drept un instrument în procesul de globalizare literară, cât și în plan practic, prin analiza comparativ-contrastivă a unor secvențe de literatură română în limba engleză.

Ținând cont de obiectivul cercetării considerate de teza de doctorat, ne-am aplecat asupra câtorva dintre lucrările de referință în domeniu, pentru a nota, cu o oarecare surprindere, că numitorul comun pare să fie asigurat de termenul *traducere* propriu-zis, de vreme ce perspectivele din care se tratează principiile și metodele obiectului în discuție variază de la un caz la altul.

Actualitatea temei este evidențiată prin trecerea în revistă a celor mai importante dintre studiile și tratatele consacrate traductologiei, prin sublinierea faptului că acestea presupun și dechid serie inepuizabilă de abordări din perspective diferite și foarte variate. Scopul tezei noastre este acela de a se înscrie în tradiția unei astfel de serii de abordări inedite, având conștiința deschiderii spre alte noi și noi perspective de acum înainte.

Reiese, încă o dată faptul că traducerea este un fenomen pre(ten)țios, brodat pe o serie de paradoxuri, dar care beneficiază și de girul unicității și al unității în diversitate. Așadar, semnalăm abordări privind echivalențe (de) la nivelul cuvântului, gramaticale, textuale și pragmatice (vezi Mona Baker), alături de perspective care vizează limba și gnoza sau tipologii textuale (vezi George Steiner); abordări referitoare la paradigmele și provocările traducerii (vezi Paul Ricoeur) la potențialul și limitele traducerii (vezi Katharina Reiss), etc.

În ceea ce privește stadiul anterior al obiectului dezbătut, se pare că termenul referitor la traductologie, ca denumire a unui domeniu de sine stătător, a fost inventat de Georges Mounin în anii '70 pentru ca în deceniile următoare să își lărgescă orizonturile de investigație, ieșind de sub tutela oarecum restrictivă a lingvisticii. Știința care se ocupă de problema traducerii devine, astfel, obiectul preocupărilor a mulți cercetători veniți din zonele lingvistice și literare, dar și zonele complementare, precum sociologie, psihologie, antropologie, istorie, pragmatică, chiar știință și tehnică. De aici varietatea abordărilor și a perspectivelor asupra fenomenului și problematicii traducerii.

Observăm cum preocupările legate de problematica traducerii sunt cât se poate de variate, atât din punct de vedere al perspectivelor din care se operează abordările, cât și din punctul de vedere al problemelor vizate.

În această lumină, dorim ca teza noastră de doctorat să continue ‘tradiția’ abordărilor inedite, drept pentru care propunem, pe lângă expunerea unor aspecte teoretice referitoare la problema traducerii, cum ar fi relația stabilită între traducere și comunicare, context și cultură (capitolul I) sau istoricul traducerilor (capitolul II) ori câteva controverse conceptuale (capitolul III), dezbateră câtorva elemente de noutate, care constau în perceperea fenomenului de traducere drept instrument în procesul de globalizare culturală precum și abordarea practică a problemei prin prezentarea studiilor de caz, sub forma celor 6 analize pe texte traduse, din capitolul final.

Așa cum am mai menționat, analiza comparativă efectuată în această parte practică, are la bază o idee preluată din *English through translations, Interpretation and translation oriented text analysis*, 2004, coordonată de Elena Croitoru, dar, elementul de originalitate constă în faptul că teza noastră consideră spre analiză în paralel trei texte, unul în limba română, unul în engleză, (analiză care s-a mai operat și în alte cazuri), iar cel de-al treilea text este tot în engleză, dar unul cu totul nou: varianta în limba engleză, așa cum s-a efectuat ea în cadrul cercului nostru de traducere și traductologie. Astfel, analiza noastră este atât inter- cât și intra-lingvistică. Nădăjduim ca prin aceasta, abordarea noastră să satisfacă cerința de originalitate impusă de întocmirea unei teze de doctorat.

Capitolul de început al tezei de doctorat se concentrază asupra unor aspecte care ancorează subiectul traducerii în actualitate. În acest capitol ne ocupăm de traducere percepută ca liant, probăm relația comunicare-traducere prin susținerea ideii conform căreia traducerea este percepută drept proiect de (auto)comunicare a valorilor unei nații; asigurăm simbioza dintre traducere și contextul în care se desfășoară și, nu în ultimul rând, pentru a evidenția relația traducere-cultură, aducem argumente care să justifice percepția traducerii drept un instrument în procesul de globalizare culturală.

De vreme ce în interiorul unei limbi sau între mai multe limbi, comunicarea umană este egală cu traducerea, trebuie să fim de acord cu Roger T.Bell, care subliniază că „astăzi comunicarea internațională depinde în mod dramatic de traducere”; același autor propune chiar plasarea întregii discuții asupra traducerii în contextul mai larg al comunicării umane.

Un aspect deosebit de important, susținut de multe teorii, este acela al percepției traducerii din perspectiva poziției sale vis-a-vis de contextul lingvistic, cultural, social. Actul de traducere stabilește o relație între doi parteneri, identificați de Ricoeur¹ drept „Străinul - termen care acoperă opera, autorul, limba acestuia- și Cititorul -destinatar al lucrării traduse.” Un alt teoretician al traducerii Rosenzweig² folosește metafora ‘slugă la doi stăpâni’, iar Venuti atrage atenția asupra așa-numitului fenomen de aclimatizare (i.e. domestication) - atitudine etnocentristă- și alienare (i.e.foreignisation) -atitudine etnodeviantă-.³ Nu sunt pierdute din vedere posibilele probleme care pot apărea în urma procesului traductiv: rezistență dinspre partea limbii/culturii străinului vis-a-vis de traducere, precum și despre o rezistență dinspre partea cititorului, sau problema intraductibilității sau a non-echivalenței de termeni.

Urmărim aspecte privitoare la relația dintre culturi ‘inferioare’ și ‘superioare’ și modalitatea de soluționare prin intermediul traducerii, percepută a fi singura cale de a ‘uni’ toate celelalte culturi, în vederea atingerii aceluia ideal de rețea culturală, globalizare culturală. Prin această globalizare culturală (lingvistică, literară) înțelegem o colaborare între toate

---

¹ Paul Ricoeur, *op. cit.* pp. 66 - 68

² Parafrazat de Paul Ricoeur, *op. cit.*

³ Apud. Titela Vilceanu, *op. cit.* p. 131.

formele valoroase de cultură care își pun amprenta asupra artei unui popor. Atingem problema așa numitelor 'universalii culturale, precum și pe aceea a unei 'literaturi mondiale, totale'.

Problematica traducerii este plasată la intersecția mai multor arii ale științei: lingvistica, semantica, pragmatica, semiotica, literatura, sociologia, psihologia, istoria, antropologia, etnografia, analiza discursului sau teoria comunicării, domenii între care se stabilesc relații de complementaritate.

Acceptarea ideii conform căreia traducerea este percepută drept un fenomen omniprezent și indispensabil, fără de care evoluția omenirii nu ar fi fost posibilă generează o perspectivă asupra fenomenologiei traducerii, perspectivă care urmărește o plasare a acesteia într-un cadru propice înțelegerii importanței pe care îl are în amplul ansamblu cultural. Cultura, ca formă de manifestare a valorilor spirituale ale unui popor, este asigurată și perpetuată și prin intermediul procesului în discuție; de aici și magnitudinea importanței unei comprehensiuni corespunzătoare a factorilor de care se leagă și care își pun amprenta asupra acestei realități cu implicații socio-lingvistice, care este traducerea.

Departate de a rezolva dilema ci mai degrabă, alimentând-o în sensul constructiv, traducerea nu se vrea a fi un decriptator al 'corolei de minuni' ci mai degrabă o cale de accedere la sine și la Celălalt; un proiect al umanității de cunoaștere și re-cunoaștere a valorilor tuturor de către toți; un transport de valoare estetică dintr-o limbă în alta și de integrare a acestora în circuitul universal al valorilor culturale; stimulente al năzuințelor de sincronizare, etc.

Traducerea este, așadar, fenomenul care are puterea de a înlătura discrepanțele existente între limbile, culturile, mentalitățile, concepțiile care formează un foarte variat mozaic în lumea în care trăim. Fenomenul traducerii reușește să activeze și să re-activeze limbi, literaturi, în sisteme culturale diferite, cerute de sisteme contextuale diferite. Valorile re-activate prin intermediul traducerilor aparțin unor sisteme culturale din care ele nu vor putea fi deznădăcinate, odată intrate în circuitul universal prin traducere, ci vor dobândi alte valențe odată accesate, așadar (re)cunoscute.

Nu putem 'funcționa' într-un spațiu închis, pseudo-protector, ci trebuie să ne deschidem spre universalul care, deși perceput a fi acaparator, pare a lua forma unei 'uniformizări' benefice, a unei globalizări cultural-lingvistice privită chiar cu o oarecare suspiciune de o parte din semeni. În spiritul aceleiași idei, nu putem 'decupa' problematica traducerii din contextul comunicării interumane fără a periclita înțelegerea fenomenului în ansamblul său, atâta vreme cât traducerea este percepută ca o continuare, o prelungire a modelului comunicării.

O problematică importantă care merită atenția noastră este cea privitoare la aspectul etnoproblematic: este vorba de așa-numita 'aclimatizare' (i.e. domestication), care presupune raportarea valorilor culturale ale limbii sursă la cele ale limbii țintă, generând o atitudine etnocentristă și 'alienare' (i.e. foreignisation), în care identitatea culturală a textului sursă este protejată, în care traducătorul devine vizibil, iar receptorii traducerii conștientizează că citesc o traducere și nu un text original, generând o atitudine etnodeviantă.⁴

În același context vorbim și despre etnocentrismul lingvistic, care poate deveni periculos într-un proces de globalizare cultural-lingvistică, dacă cititorul nu este educat înspre o înțelegere corectă a fenomenului în discuție, înspre acceptarea adevărului conform căruia prin traducere se presupune o permanentă îmbogățire a limbilor, în special a celor țintă.

Capitolul secund al tezei de doctorat cuprinde o scurtă istorie a traducerilor, prin care se urmărește, pe de-o parte, înregistrarea și analizarea succintă a celor mai importante evenimente din cronologia traducerilor și ale primelor preocupări teoretice cu referire la acestea și, pe de altă parte, semnalarea momentelor esențiale în formarea limbii literare românești și a literaturii române, formare care a avut drept catalizator traduceri din limbi străine în limba română aflată în diversele ei stadii. În acest capitol sunt menționate și câteva

---

⁴ Apud. Titela Vilceanu, *op. cit.* p. 131.

dintre cele mai notabile 'ieșiri' în lume ale scrierilor românești prin intermediul traducerilor în diferite limbi.

Pentru o mai bună organizare a subiectului, am propus o abordare cronologică, abordare care nu va fi ocolită de eternele subiecte⁵ care atomizează părerile și cercetările specialiștilor: cea mai veche controversă a problemei: fidelitate vs. trădare (cu variantele ei, fidelitate și adevăr, literalitate și liberalitate, etc.), problema contextului, problema globalizării lingvistice, a comunicării, a schimbului de informații, etc.

Această abordare cronologică operată ni s-a părut cea mai potrivită, fiind vorba, totuși, despre un periplu istoric prin problemele legate de fenomenologia traducerii. Am încercat să evidențiem cele mai semnificative etape ale istoriei traducerii, prin semnalarea primelor traduceri, ai primilor oameni de cultură preocupați de această problemă sau ale primelor teoretizări legate de fenomenul traducerii, etc. Desigur, nu putem avea pretenția epuizării subiectului, de vreme ce orice istorie, prin însăși natura sa, este un subiect de mare anvergură, ale cărui rădăcini sunt uneori greu de descoperit și a cărui evoluție greu de prevăzut.

Capitolul al III-lea abordează câteva aspecte controversate, fără a avea pretenția de a fi epuizat subiectul: Traducerea: fidelitate și trădare; Metamorfoze, pierderi și câștiguri prin traducere; Traducerea: știință sau artă; Traducerea de poezie vs traducerea de proză; Traducerea azi și mâine - valabilitatea traducerii; Cine este traducătorul? (despre identitatea traducătorului de literatură) - traducătorul: slugă la doi stăpâni; triumphiul autor-traducător-cititor; Pro și contra globalizare culturală.

În acest capitol, atenția noastră s-a îndreptat, așadar, asupra câtorva dintre nesfârșitele controverse pe care fenomenul traducerii le poate stârni. Încă de la început am acceptat ideea conform căreia traducerea literară poate alimenta o serie de astfel de probleme care, după cum spune o veche formulare, au făcut să curgă multă cerneală în încercarea de a le clarifica. O observație care s-ar impune aici ar fi aceea că numeroasele controverse despre care vorbim vis-a-vis de traducerea literară pot fi considerate 'interdependente', se alimentează unele pe celelalte, se condiționează reciproc.

Important de subliniat, încă o dată, că am luat în discuție aici numai o parte dintre numeroasele controverse conceptuale care se brodează pe marginea subiectului, ele fiind pe departe singurele probleme generate de fenomenul de care ne-am preocupat; fenomenul este unul într-o continuă mișcare, se manifestă tot mai intens și mai amplu, la nivele variate, făcând, astfel, imposibilă orice abordare restrictivă sau limitativă.

Am ales să încheiem partea teoretică a tezei cu o problemă asupra căreia ne-am oprit și în primul capitol, anume aceea a relației dintre traducere și globalizare, considerând că această formulă, care, iată, oferă ciclicitate dezbaterii noastre, este una definitorie în contextul cultural actual. Subliniem noutatea în abordare a problemei traducerii din perspectiva fenomenului globalizării. Insistăm asupra unei înțelegeri corecte a beneficiilor presupuse de traducerea percepută ca globalizare literară. Menționăm tentativa de rezolvare parțială a dilemei globalizării lingvistice prin alegerea limbii engleze drept limba centrală a comunicației internaționale.

Totalitatea abordărilor conturate aici impune o vedere de ansamblu asupra aspectelor discutate, panoramă menită să ofere o perspectivă corectă și un cadru corespunzător unor astfel de demersuri. Astfel, considerăm că o orice eventuală abordare a subiectului, scoasă din contextul larg, ar duce la o înțelegere trunchiată a fenomenului în discuție.

Așadar, nu am putea ajunge la o comprehensiune deplină a mult-disputatei dihotomii fidelitate și trădare de care, cu acum, termenul traducere este în mod ireversibil corelat; sau, nu am putea înțelege pe deplin de unde și de ce vorbim despre metamorfoze, de pierderi și câștiguri în traducere; sau dacă și de ce este nevoie să distingem între traducerea ca știință sau

⁵ Aici acestea vor fi doar semnalate, nu și dezbătute

artă sau traducerea de poezie vs. traducerea de proză; dar poate cea mai mare nevoie de clarificare și cristalizare o are noua abordare pe care o propunem vis-a-vis de traducere, cea conform căreia aceasta este percepută drept o formă de globalizare culturală, abordare, care, iată, nu liniștește apele, ci (în ce ne privește, din fericire) din contră.

Oricum am pune problema, un lucru este sigur: în urma operațiunilor traductive care, iată, generează atâtea controverse, se pare că toți factorii implicați au numai de câștigat. Toate aspectele controversate inerente traducerii nu fac decât să întărească ideea importanței pe care fenomenul traducerii o ia în contextul socio-cultural-lingvistic, a interesului pe care subiectul în discuție pare să-l fi ridicat printre specialiștii care au întors problema pe toate părțile.

Interesul pe care tema pe marginea căreia se brodează teza noastră îl incită este încă o dovadă a modernității și actualității subiectului precum și a procesului de aliniere la cerințele europene: dezbaterăa unui subiect de larg interes inter-național, precum și valorificarea experiențelor profesionale proprii și a activității cu studenții.

Fiind un fenomen condiționat atât de concursul factorilor interni (aspecte legate de autor, operă, aspecte lingvistice) cât și externi, (cadru socio-istoric, dimensiune spațio-temporală), traducerea capătă o oarecare identitate proprie, este mereu alta, niciodată aceeași. Ea reușește să transmită informații, să surprindă un anumit stadiu de evoluție al limbii și al literaturii, să creeze și să recunoască valori, să invite și să ascundă, să respire.

Considerăm că o teză de doctorat pe o astfel de temă ar fi incompletă dacă ar fi privată de o dimensiune practică, menită să facă demonstrația celor discutate în capitolele teoretice, să argumenteze inutilitatea, în acest caz, a teoriei fără girul practicii și invers. În acest sens, partea finală a tezei va veni înaintea celor interesați și de perspectiva practică a problemei și va face dovada, încă o dată, a dificultății procesului de traducere, cu analiză directă pe text, a cunoștințelor și competențelor din multiple arii de lucru pe care trebuie să le stăpânească traducătorul, a necesității clarificării aspectelor care încă mai pot sta în calea efectuării unei traduceri valoroase.

Astfel, capitolul IV este reprezentat de o parte practică sub formă de studii de caz, care a constituit exclusiv contribuția noastră, prin compararea și analizarea a unor texte aparținând literaturii române cu variantele oficiale de traducere în engleză, precum și cu variantele de traducere sugerate de noi, așa cum se vor dezvolta acestea în cadrul cercului de traducere și traductologie propus de noi ca activitate cu studenții.⁶ Am demonstrat, de asemenea, cum dilemele și controversele conceptuale discutate în partea de teorie a traducerii (cap. I și III) se reflectă în partea practică, în studiile de caz alese spre analiză.

Mai mult, luând în analiză atât texte celebre și reprezentative pentru literatura română, cât și texte mai puțin cunoscute, am încercat să demonstrăm că traducerea poate asigura acea globalizare literară pentru care pledăm (de) la începutul și (până) la sfârșitul tezei noastre de doctorat.

---

⁶ Este vorba de o activitate care se desfășoară începând cu anul universitar 2008 - 2009, în cadrul Catedrei de Filologie a Universității Petru Maior.

Texte din literatura română: proză

text original A. *Amintiri din Copilărie* de Ion Creangă, 1880 - 1881

traduceri: B. și C.

B. *Memories of My Boyhood*, traducere de Ana Cartianu și R.C.Johnson, editura Universității Lucian Blaga, Sibiu, România, 1955

C. traducerea noastră - activitate cerc de traducere și traductologie

***

text original A. *Concert din muzică de Bach* de H.P. Bengescu, 1927

traduceri: B. și C.

B. *A Concert of Music by Bach*, traducere de Ileana Alexandra Orlich, Presa Universitară Clujană, Cluj-Napoca, România, 2007

C. traducerea noastră - activitate cerc de traducere și traductologie

***

text original A. *Străinul* de Titus Popovici, 1955

traduceri: B. și C.

B. *The Stranger*, traducere de Lazăr Marinescu, editura Meridians, Bucharest, Romania, 1962,

C. traducerea noastră - activitate cerc de traducere și traductologie

***

Texte din literatura română: poezie

text original A. *Miorița*, folclor

traduceri: B. și C.

B. de William D. Snodgrass

C. traducerea noastră - activitate cerc de traducere și traductologie

***

text original A. *Lacul* de Mihai Eminescu, 1876

traduceri: B. și C.

B. de Corneliu M.Popescu

C. traducerea noastră - activitate cerc de traducere și traductologie

***

text original A. *Fără titlu/patru poeme* de Virgil Mihaiu, 1999

traduceri: B.și C.

B. volumul *Recensământ de epifanii (Census of epiphanies)* ediție bilingvă română - engleză, în traducerea lui Adam J.Sorkin, în colaborare cu autorul, Liviu Bleoca și Sergiu Celac, 1999, Editura Paralela 45, Pitești, România

C. traducerea noastră - activitate cerc de traducere și traductologie

***

Texte spre analiză

IV. 1. Din literatura română - capitolul Proză

text original: A. *Amintiri din Copilărie* de Ion Creangă, 1880 -1881

traduceri: B. și C.

B. *Memories of My Boyhood*, traducere de Ana Cartianu și R.C.Johnson, editura Universității Lucian Blaga, Sibiu, România, 1955

C. traducerea noastră - activitate cerc de traducere și traductologie

<p>A. Dar mai în desară, iaca și moș Vasile cu vornicul și pasnicul, strigă pe tata la poartă, îi spun pricina și-l cheamă să fie de față când s-a ispăși cânepa și cireșele...căci, drept vorbind, și moș Vasile era un cărpănos ș-un puiu de zgârie brânză, ca și mătușa Mărioara. Vorba ceea: „Au tunat și i-au adunat.” Însă degeaba mai clămpănesc eu din gură: cine ce are cu munca omului? Stricăciunea se făcuse și vinovatul trebuia să plătească. Vorba ceea: „Nu plătește bogatul, ci vinovatul.” Așa și tata: a dat gloabă pentru mine și pace bună! Și după ce-a venit el rușinat de la ispașă, mi-a tras o chelfăneală ca aceea.”</p>	<p>B. But later that evening, along came Uncle Vasile, with the mayor and the watchman, and calling father to the gate, told him what had happened and summoned him to attend a hearing of the case and pay a fine and damages for the hemp and the cherries; for, if the truth must be told, Uncle Vasile was a niggerdly fellow and as much as skinflint as Aunt Mărioara. As the saying goes: „They were like the two halves of an apple.” It was not much use my saying anything. A man’s work is his own concern. The evil was done and he who bore the blame had to pay. „It is not the rich but the guilty who pay” says the old saying. And so Father paid the fine for me and that was the end of it. And when he came back shamefaced, and hurt from that restitution, he gave me the very grandfather of all hidings.</p>	<p>C. But later in the eve, there comes uncle Vasile, together with the village chief and the watchman, they call my father to the gate, tell him the trouble and ask him to show up when the hemp and cherry harvest is over... for, soothe to say, uncle Vasile was as tight - fisted and skinflint as aunt Mărioara. As the saying goes ”They are both of a hair.” But there is no use in my chattering: who’s to judge a man’s work? The damage was done and the guilty had to pay, since ”The guilty and not the rich should pay.” The same for my father: he paid for me and that was it! And after coming home shamefaced from the humiliating summons, I got my gruel from him.</p>
---	--	---

0. Apartenența textului

Textul selectat pentru analiză face parte din romanul autobiografic *Amintiri din copilărie*, scris la 1879 de Ion Creangă.

I. Informații ajutătoare

Pentru o mai bună receptare a textului original în paralel cu traducerea sa, precum și pentru o abordare corectă a analizei contrastive pe care o propunem, se impun câteva cuvinte despre autor, opera literară analizată și traducătorul acesteia¹.

Autorul: Ion Creangă (1837-1889) este cel mai mare povestitor român. (...)

*Romanul: Amintiri din copilărie*² (1879) reprezintă opera în care Creangă atinge maturitatea artistică, (...)

Traducătorul: Eseista și traducătoarea Ana Cartianu (1908-2001), cofondatoarea în 1936 a Catedrei de limbă și literatură engleză a Universității București, este cunoscută ca 'marea doamnă a anglisticii românești.' (...)

II. Analiza comparativ - contrastivă:

Textele puse în paralel oferă spre analiză instanțe ale aceleiași realități (i.e. un text dat) surprinse în formule mai mult sau mai puțin diferite. Cât sunt de diferite, dacă pot să fie așa, de ce și, mai ales, prin ce mijloace se face diferența, am încercat să aflăm în urma abordării noastre analitice.

Dar mai în <i>desară</i>	But later that <i>evening</i>	But later in the <i>eve</i>
--------------------------	-------------------------------	-----------------------------

- forma arhaică a substantivului *deseară* din TS A.³ a fost redată și în traducerea C., deși traducerea B. nu au considerat că este esențial. Credem că păstrarea formelor arhaice ajută la conturarea cadrului local, aici tipic moldovenesc, în care se desfășoară acțiunea.

moș Vasile cu vornicul și pasnicul	Uncle Vasile, with the mayor and the watchman	uncle Vasile, together with the village chief and the watchman
------------------------------------	---	--

- în legătură cu termenul *vornic* din TS A. trebuie menționat faptul că este un culturm, cuvânt specific culturii române unei anumite perioade istorice (Evul Mediu în Țările Românești), de unde și dificultatea în găsirea unui echivalent acceptabil; conform glosar = *vórníc* (-ci), s.m. 2. (înv.) *primar al unui sat sau al unui târg*; 3. (mold.) *primar*;⁴ acceptăm ambele opțiuni ale traducerilor: fie B. *mayor* sau C. *village chief*
- singura soluție acceptabilă pentru traducerea lui *moș* pare să fie *uncle*, în această instanță, opțiune îmbrățișată de ambele traduceri B. și C., cu atât mai mult cu cât, din context aflăm că este, de fapt, vorba despre unchiul copilului.

și-l cheamă să fie de față	summoned him to attend a hearing of the case	ask him to show up
----------------------------	--	--------------------

¹ desigur, când se face prima traducere, traducătorul are nevoie de informații referitoare la operă și autor

² *Dicționar analitic de opere literare românești*, vol. A - D, coordonator Ion Pop, Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2004, p. 36 - 38

³ TS A= textul sursă A

⁴ <http://dexonline.ro/search.php?cuv=vornic> și cf Leon Levițchi, *Dicționar Român - Englez*, Editura Științifică, București, 1960 (DRE - LL)

- locuțiunea verbală *să fie de față* primește în textul B. echivalarea *to attend a hearing of the case*, considerăm, o opțiune nu prea fericită, prin prisma faptului că este prea pretențioasă pentru acest caz, care aduce mai degrabă a neologism, făcând, astfel, notă discordantă cu textul ușor arhaic și regional (moldovenesc).
- suntem de părere că varianta C. *ask him to show up* (construcția *to show up* -phrasal verb- = *a se arăta, a se prezenta*, echivalentul locuțiunii verbale din limba română) este, din această cauză, preferabilă, fiind mai apropiată de limbajul vorbit, așadar mai capabilă să surprindă oralitatea specifică textelor lui Creangă.
- glosar: *a se arăta (la chip) = to show up*⁵ de unde și echivalarea cu *a fi de față*

căci, drept vorbind	if the truth must be told	for, soothe to say,
---------------------	---------------------------	---------------------

- glosar: *(la) drept vorbind = frankly speaking, truth to tell*, (înv.) *soothe to say*⁶
- observăm cum locuțiunea adverbială din limba română *drept vorbind* este echivalată cu o variantă corespunzătoare în traducerea B. *if the truth must be told*, opțiune bună, dar poate nu atât de potrivită ca varianta C. care optează pentru formularea mai învechită, *soothe to say* datorită apropierii temporale și circumstanțiale cu textul original: să nu uităm, vorbele sunt atribuite unui copil năzdrăvan, care rememorează o întâmplare din copilăria lui; puțin probabil că, în aceleași circumstanțe, un copil englez ar folosi cuvinte prea pretențioase

moș Vasile era un cărpănos ș-un puiu de zgârie brânză, ca și..	Uncle Vasile was a niggerdly fellow and as much as skinflint as..	uncle Vasile was as tight- fisted and skinflint as..
--	---	---

- glosar: *cărpănos = (zgârcit) mean, niggerdly, (fam.) tight-fisted, stingy*⁷
- pentru traducerea termenului învechit *cărpănos* (adjectiv) din TS A., s-a oferit *niggerdly* în textul B. (termen care trimite cu gândul la culturilele specific culturii americane *nigger*, folosit peiorativ cu referire la sclavii negri); pentru a evita această situație, am apreciat varianta C. care optează pentru forma familiară, așadar în acord cu tonalitatea scrierii, dată de locuțiunea adverbială *tight-fisted* (adverbial phrase) -formată din *tight* = strâmt, strâns și *fist* = pumn-
- glosar: *(puiu de) zgârie brânză = (zgârcit) skinflint*⁸
- ambele variante de traducere B și C. optează pentru traducerea expresiei *un puiu de zgârie brânză*, prin *skinflint* (format din *skin* = piele și *flint* = piatră, cremene), se pare, singura echivalare cât de cât apropiată de sintagma românească foarte plastic - expresivă

Vorba ceea: „Au tunat și i-au adunat.”	As the saying goes: „They were like the two halves of an apple.”	As the saying goes ”They are both of a hair.”
---	---	--

- sintagma românească *Vorba ceea*: este invariabil echivalată prin expresia *As the saying goes* în ambele traduceri B. și C. dar zicala propriu zisă „*Au tunat și i-au adunat*” pare să genereze alte păreri: conform glosar = *that’s a nice set*⁹ sau *that’s a*

⁵ Leon Levițchi, *Dicționar Român - Englez*, Editura Științifică, București, 1960 (DRE - LL)

⁶ Andrei Bantaș, Andreea Gheorghioiu, Leon Levițchi, *Dicționar frazeologic Român - Englez*, Editura Științifică, București, 1966 (DFRE)

⁷ cf. (DRE - LL)

⁸ idem

⁹ idem

nice set (ironic); *they are both of a hair*¹⁰ sau *birds of a feather flock together*¹¹, traducerea C. alege una dintre aceste variante, pe când varianta B. optează pentru *They were like the two halves of an apple*¹²;

- credem că oricare dintre aceste opțiuni de traducere ar fi fost la fel de bune, de vreme ce ele oferă o echivalare a unei zicale dintr-o limbă sursă printr-o altă zicală în limba țintă, pentru a fi percepută corespunzător de receptor

Însă degeaba mai clămpănesc eu din gură: cine ce are cu munca omului?	It was not much use my saying anything. A man's work is his own concern.	But there is no use in my chattering: who's to judge a man's work?
---	--	--

- glosar: *a clămpăni = to chatter* (unde *chat = a pălăvrăgi*), *to clatter*¹³ - observăm chiar o 'aliterație interlinvistică' -
- varianta B. alege să traducă *însă degeaba mai clămpănesc eu din gură* prin *it was not much use my saying anything*, opțiune oarecum pretențioasă, puțin probabil a fi rostită de un personaj ca cel din textul sursă. Credem că varianta C. reușește să se apropie mai bine de ideea urmărită în TS A. prin alegerea *but there is no use in my chattering*, alegere care evidențiază mult mai bine ideea de pălăvrăgeală, una dintre caracteristicile esențiale ale personajului la Creangă.
- expresia interogativ-retorică din TS A. *cine ce are cu munca omului?* este echivalată în textul B. printr-o formulare *a man's work is his own concern* care pierde parcă din valoarea intrinsecă a formulei interogativ-retorice, păstrată de varianta B. *who's to judge a man's work?*

Vorba ceea: „Nu plătește bogatul, ci vinovatul.”	„It is not the rich but the guilty who pay” says the old saying.	...since ”The guilty and not the rich should pay.”
--	--	--

- proverbul românesc din TS A. „Nu plătește bogatul, ci vinovatul.” se regăsește în varianta B. sub forma „It is not the rich but the guilty who pay” iar în C.: ”The guilty and not the rich should pay.”, care sunt, de fapt, niște traduceri și nu echivalări, cum credem că ar fi fost mai bine. Este de apreciat, totuși, că în lipsa unui echivalent în limba țintă, grija traducătorilor a fost ca textul să fie tradus corect, fidel originalului, deși astfel pierde din expresivitatea pe care o are în textul sursă.

Și după ce-a venit el rușinat de la ispașă, mi-a tras o chelfăneală ca aceea.”	And when he came back shamefaced, and hurt from that restitution, he gave me the very grandfather of all hidings.	And after coming home shamefaced from the humiliating summons, I got my gruel from him
--	---	--

- glosar: *ispașă (f. arh.) = Amendă plătită pentru paguba pricinuită de o vită pe un ogor străin*; fiind un termen arhaic, *ispașă* primește un echivalent pornind de la explicația sa: astfel, în varianta de traducere B. aflăm substantivul *restitution*, iar în varianta C. *humiliating summons*, ambele opțiuni fiind neologice în comparație cu termenul original atât de greu de echivalat.

¹⁰ Cf. (DFRE)

¹¹ Cf. <http://ro-en.ro/index.php?q=a+tuna>

¹² Altă sursă

¹³ Cf. (DRE - LL)

- glosar: *chelfăneală*, s.f. (Pop. și fam.) *Bătaie zdravănă dată cuiva sau primită de cineva*¹⁴
- TS A: *mi-a tras o chelfăneală ca aceea* este echivalat în varianta B. printr-o variantă interesantă: *he gave me the very grandfather of all hidings*, pe când varianta C. alege, conform glosar: *a primi o chelfăneală = to get/take/have one' gruel*¹⁵ expresia *I got my gruel from him*;

Considerăm că încercarea de a oferi variante traduse scrierilor lui Ion Creangă pare să fie una dintre cele mai mari provocări la care s-ar putea supune un traducător român, căci traducerea trebuie să creeze, mai bine spus, să păstreze, același cadru spațio-temporal și circumstanțial ca și cel pe care îl conturează autorul în *Amintiri din Copilărie*.

Una dintre grijile permanente ale unui (îndrăzneț) traducător ar fi ca cititorul să aibă aceeași impresie și să guste la fel din feeria copilăriei, precum a descris-o autorul și precum o resimte cititorul român. Să nu se simtă, pe cât posibil, bariera lingvistică, culturală pe de-o parte sau spațio-temporală pe de altă parte. O altă grijă ar fi aceea de a găsi echivalențe viabile și fiabile între proverbe și vorbe de duh, zicători și vorbe tipic moldovenești, culturile și expresii specific românești.

Traducerile analizate încearcă să respecte criteriile unei bune traduceri și să ofere o abordare credibilă textului inițial. Pentru aceasta, așa cum reiese și din analiza noastră, s-a recurs la pregătirea terenului prin adunarea de informații cu privire la autor, operă, perioada istorică și explicații lingvistice, semantice acolo unde a fost cazul, prin consultarea de dicționare.

O observație îndrăzneță, în ce ne privește, ar fi sublinierea faptului că, cel puțin în studiul de caz analizat, traducerea noastră (varianta C.) pare, pe alocuri, a fi mai potrivită, prin prisma simplității și a proximității față de textul sursă. Traducătorii variantei B. optează pentru o traducere mai elegantă, mai rafinată, mulată parcă pe propria lor personalitate; desigur, o astfel de abordare poate fi interesantă. Să nu scăpăm din vedere faptul că traducerea a fost făcută în 1955, în perioada comunistă, în care literatura română în traducere trebuia să impresioneze, astfel încât humuleșteanul Creangă pare oarecum 'scientizat', dintr-un imperativ al vremii de a ieși la rampă cu un scriitor cult. La acea perioadă a istoriei literaturii române, Occidentul încă nu apreciază toată problematica dialectelor, a limbilor regionale, vechi, de unde și o oarecare temere că arhaismele lui Creangă, chiar și portate elegant în vreun registru al englezei, nu ar fi 'dat bine'. Astfel, Creangă este de două ori 'tradus'

¹⁴ <http://dexonline.ro/search.php?cuv=chelfaneala>

¹⁵ cf. (DRE - LL)

Texte spre analiză

IV. 5. Din literatura română - capitolul Poezie

text original: *Lacul* de Mihai Eminescu, 1876

traduceri: B. și C.

B. *The Lake* de Corneliu M. Popescu cf.

http://www.gabrielditu.com/eminescu/forest_pool.asp

C. traducerea noastră - activitate cerc de traducere și traductologie

<p>A. <i>Lacul</i> Lacul codrilor albastru Nuferi galbeni îl încarcă; Tresărind în cercuri albe El cutremură o barcă.</p> <p>Și eu trec de-a lung pe maluri, Parc-ascult și parc-aștept Ea din trestii să răsară Și să-mi cadă lin pe piept;</p> <p>Să sărim în luntrea mică, Îngânați de glas de ape, Și să scap din mână cârma Și lopețile să-mi scape;</p> <p>Să plutim cuprinși de farmec Sub lumina blândeii lune- Vântu-n trestii lin foșnească, Unduioasa apă sune! (...)</p>	<p>B. <i>The Lake</i> Upon the forest pool's deep blue Golden petalled lilies float; Circling silver ripples play Around an ancient rowing- boat.</p> <p>I pass along the sloping bank, I pause to listen, lost in dreams; I see Her rise among the reeds, She stretches out her arms it seems.</p> <p>And hand-in-hand we leap aboard, Charmed by the water's tiny childe; The rudder strings slip from my grasp, The oars into the water slide.</p> <p>To float away wrapped in love Beneath the kindly summer moon, While midst the rushes breathes the wind And endlessly the ripples croon. (...)</p>	<p>C. <i>The Lake</i> All the yellow lilies wake Deep into the blue wood's lake Then, in white large circles It shivers as the boat approaches.</p> <p>And I walk along the river Listening and waiting For her to sudden appear Slowly in my arms falling</p> <p>We leap into the tiny boat All murmured by waves We let the old rudder drop And the oars waste</p> <p>Let us fly charmed and cuddled Right under the good old Moon- Whilst in reed, a calm wind rustled And waving water tune! (...)</p>
--	--	--

0. Apartenența textului

Textul selectat pentru analiză este reprezentat de primele patru strofe din poezia *Lacul*, scrisă la 1876 de Mihai Eminescu.

I. Informații ajutătoare

Pentru o mai bună receptare a textului original în paralel cu traducerea sa, precum și pentru o abordare corectă a analizei contrastive pe care o propunem, se impun câteva cuvinte despre autor, opera literară analizată și traducătorul acesteia.

Autorul: Mihai Eminescu²² poetul național al românilor (...)

Poezia: *Lacul*, de Mihai Eminescu, apare în 1876 în revista *Convorbiri Literare* (...)

Traducătorul: Corneliu M. Popescu²³ (1958 - 1977) care, din păcate, moare la o vârstă fragedă, la numai 17 ani, este considerat a fi cel mai bun traducător al lui Eminescu (...)

II. Analiza comparativ - contrastivă:

Textele puse în paralel oferă spre analiză instanțe ale aceleiași realități (i.e. un text dat) surprinse în formule mai mult sau mai puțin diferite. Cât sunt de diferite, dacă pot să fie așa, de ce și mai ales, prin ce mijloace se face diferența, am încercat să aflăm în urma abordării noastre analitice.

Lacul codrilor albastru Nuferi galbeni îl încarcă; Tresărind în cercuri albe El cutremură o barcă.	Upon the forest pool's deep blue Golden petalled lilies float; Circling silver ripples play Around an ancient rowing- boat.	All the yellow lilies wake Deep into the blue wood's lake Then, in white large circles It shivers as the boat approaches.
--	--	--

- ambele variante de traducere B. și C. reușesc să păstreze acea atmosferă de feerie creată de originalul A., conturând expresii sensibile, dar numai varianta B. reușește versuri care respectă atât ritmul trohaic cât și rima xaxa cerută de original; aici este vorba, de fapt, de semirimă, cu omofonie numai la versurile 2 și 4: vezi TS A. Lacul codrilor albastru/ Nuferi galbeni îl încarcă;/ Tresărind în cercuri albe/ El cutremură o barcă. vs. varianta B. *Upon the forest pool's deep blue / Golden petalled lilies float;/ Circling silver ripples play/ Around an ancient rowing - boat.*, deziderat neatins de traducerea C, care reușește o oarecare rimă împerecheată *aabb*
- în ceea ce privește cromatica imaginii lirice, aceasta este asigurată în varianta B. prin paleta coloristică *deep blue, golden, silver* pe când varianta C. merge pe clasicele blue, yellow, white, fidele deși oarecum mai puțin expresive

Și eu trec de-a lung pe maluri, Parc-ascult și parc-aștept Ea din trestii să răsară Și să-mi cadă lin pe piept;	I pass along the sloping bank, I pause to listen, lost in dreams; I see Her rise among the reeds, She stretches out her arms it seems	And I walk along the river, Listening and waiting For her to sudden appear Slowly in my arms falling;
---	---	--

- în privința cadenței strofei a doua, trohii din original se vor regăsi, timid, în varianta C. și vor fi redați prin iambe în varianta B.

²² după http://ro.wikipedia.org/wiki/Mihai_Eminescu

²³ http://www.gabrielditu.com/eminescu/foreword_cmp.asp

- din punctul de vedere al figurilor de stil, semnalăm o formă de repetiție atât lexicală, a adverbului modal *parc-*, cât mai ales fonică, a sunetelor ascult, aștept din versul *Parc-ascult* și *parc-aștept*, re-dată, în varianta B. prin repetiția sunetelor *listen, lost*, din versul: *I pause to listen, lost in dreams* și în varianta C. prin formele construite cu *-ing*: *Listening and waiting*, care re-crează starea de așteptare continuă, incertitudine, speranță

Să sărim în luntrea mică, Îngânați de glas de ape, Și să scap din mână cârma Și lopețile să-mi scape;	And hand-in-hand we leap aboard, Charmed by the water's tiny childe; The rudder strings slip from my grasp, The oars into the water slide;	We leap into the tiny boat All murmured by waves; We let the old rudder drop And the oars waste;
---	--	---

- observăm cum ritmul poeziei pare să ridice tot mai multe probleme traducătorilor, căci niciuna dintre variantele B și C. nu îl poate reconstitui pe deplin
- tensiunea lirică este maximă în acest moment de visare al îndrăgostitului care se imaginează în compania iubitei atât de mult așteptate; așadar, varianta B. optează pentru o re-construcție metaforică a originalului:
- astfel, imaginea din A. *Să sărim în luntrea mică* este echivalată prin B. *And hand - in - hand we leap aboard*, unde pluralul verbului *a sări* este redat prin locuțiune adverbială *hand - in - hand + we leap*
- mai interesant este cazul *Îngânați de glas de ape* echivalat în B. prin *Charmed by the water's tiny childe*, unde *tiny childe* (*childe* = (poet.) infante²⁴) ar putea fi sirene, ca făpturi fabuloase ale apelor, care ademenesc prin glasul lor seducător
- varianta C. poate fi considerată, per total, fidelă originalului, dar nu asigură o imagine artistică la fel de expresivă
- una dintre figurile de stil remarcate între TS A. și varianta C., și care își găsește corespondent în traducere, este *repetiția* formei cu conjunctivul în textul românesc: *Să sărim...să scap* re-dat, așadar, tot printr-o repetiție a formulei subiect+verb la nominativ prezent: *We leap...we let*, de unde reiese participarea activă a personajelor la acțiune

Să plutim cuprinși de farmec Sub lumina blândeii lune Vântu-n trestii lin foșnească, Unduioasa apă sune!	To float away wrapped in love Beneath the kindly summer moon, While midst the rushes breathes the wind And endlessly the ripples croon.	Let us fly charmed and cuddled Right under the good old Moon Whilst in reed, a calm wind rustled And waving water tune!
--	---	---

- aceeași problemă a cadenței inegal reușite, semnalată în strofa anterioară, pare să se perpetueze și în instanța de față
- atmosfera romantică, de feerie este redată în TS A. și prin utilizarea variantelor învechite, eliptice de conjuncția să: anume *foșnească* în loc de *să foșnească* sau *sune* în loc de *să sune* sau de forma învechită a genitivului substantivului *lune* în loc de *luni*;
- ideea este echivalată la nivelul variantelor prin alegerea formei învechite, folosite mai cu seamă pentru a da expresivitate unei poezii: *midst* în traducerea B. sau *whilst* în traducerea C.

²⁴ Cf. (DER - LL,AB)

Încă de la o primă privire asupra poeziei în paralel cu traduceri oferite, observăm că cele de pe urmă sunt cât se poate de diferite, fiecare variantă de traducere lăsând impresia că ar fi altă poezie, independentă. Acest lucru nu este tocmai o surpriză, având în vedere că la Eminescu simplitatea expresiei lirice rezultată din imaginile poetice alese nu derivă într-o simplitate în traducere, ci din contră. Așadar, întreaga poezie eminesciană devine o adevărată (și frumoasă) provocare pentru un traducător.

În general, se observă cum ambele variante de traducere oferite câștigă o oarecare independență față de textul sursă, tocmai prin faptul că limbajul poetic este mai generos din punctul de vedere al modalităților de redare a expresivității. Mai mult, semnalăm cum varianta B. ia o turnură cu atât mai independentă de original, cu cât în cele mai multe din instanțe aproape că nu se simte că avem în față o traducere; eufonia este asigurată prin alegerea atentă a termenilor care re-crează feeria poetică, ca și cum ar face-o poetul dacă ar scrie în limba țintă. Această problematică a fost dezbătută în literatura de specialitate încă din secolul al XIX - lea: -vezi Matthew Arnold (1822-1888) care este de părere că nu există o singură direcție în ceea ce privește metoda, modul ori tipul de traducere și că singurul imperativ ar fi ca traducerea să apară ca și cum ar fi fost scrisă direct în limba țintă, să aiba aerul unui 'original'.

În urma analizei efectuate, observăm cum un anumit text original capătă mai multe variante de traducere. Acest lucru nu este ieșit din normalitate, din contră, orice nouă aplecare asupra unui anumit text, va avea ca rezultat un nou produs textual.

În ceea ce ne privește, provocarea constă în compararea variantelor de traducere, analiză comparativ-contrastivă capabilă să genereze discuții și observații cel puțin interesante. Desigur, aici un rol important îl au competențele lingvistice și culturale ale traducătorilor, afinitatea față de textul de tradus, nu în ultimul rând talentul traducătorului, momentul istoric în care s-a făcut traducerea, factorii externi și interni care își pun amprenta asupra unui astfel de demers, etc. după cum reiese și din figura discutată la capitolul I.2 al prezentei teze (p.27).

Așa cum rezultă în urma analizelor efectuate, observăm cum variantele traductive ale unui text literar original pot să îl distanțeze atât de mult de textul sursă, încât să devină de nerecunoscut pentru un eventual cititor cu competențe bi-lingve și bi-culturale (în cazul nostru, vezi traduceri ale poeziei *Lacul*, sau ale *Mioriței*), sau pot să îl reconstituie îndeaproape, încât traducerea să apară ca o continuare firească a originalului (vezi traduceri ale fragmentelor de proză: *Concert din Muzică de Bach* sau *Străinul*).

La fel de bine am putea conchizi că dificultatea în echivalare este datorată formei literare în care este turnat originalul, prin aceasta reîntorcându-ne la dilema conceptuală care se ocupă de traducerea de poezie vs. traducere de proză. Dar, cu toate acestea, exemplul analizei efectuate asupra fragmentului din *Amintiri din Copilărie*, zdruncină oarecumva această opinie conform căreia numai poezia ridică dificultăți în traducere.

Am demonstrat că opere literare care se caracterizează prin păstrarea naționalului și a spiritului unei limbi și culturi (în cazul de față, *Amintiri din Copilărie* sau *Miorița*) își regăsesc cu greu o echivalare acceptabilă, ceea ce nu înseamnă că aceasta nu trebuie căutată. Cu toate dificultățile presupuse, cu toate responsabilitățile pe care le incumbă, cu toate eventualele nereușite implicite, orice traducere a oricărui material original este încurajată și susținută de convingerea că astfel (ne) îmbogățim

V. Bibliografie

V. 1. Bibliografia operei

- Ion Creangă, *Amintiri din copilărie*, Editura Tineretului, București, 1950
- Ion Creangă, *Povești, amintiri, povestiri*, Editura Eminescu, București, 1980
- Hortensia Papadat Bengescu, *Concert din muzică de Bach*, Editura Tineretului, București, 1967
- Titus Popovici, *Străinul*, ediție revăzută și adăugită, Editura Facla, Timișoara, 1955
- Mihai Eminescu, *Lucefărul, Poezii*, Editura pentru Literatură, București 1961
- Alberti Rafael, *Miorita străbate lumea sau 123 de traduceri ale colindei și baladei*, Editura Biblioteca Miorița, Câmpulung Moldovenesc, 2001
- Virgil Mihaiu, *Recensământ de Epifanii, Census of epiphanies*, ediție bilingvă română-engleză, în traducerea lui Adam J. Sorkin, în colaborare cu autorul, Liviu Bleoca și Sergiu Celac, Editura Paralela 45, Pitești, 1999

V. 2. Bibliografia critică

V. 2. 1. surse directe:

- Bantaș, A., Rădulescu, M., *Capcanele Vocabularului Englez*, Editura Științifică, București, 1976
- Bantaș, A., *Engleza prin literatură, Literatura prin traduceri*, Editura Garamond Junior, București, 1995
- Bantaș, A., Croitoru, E., *Didactica Traducerii*, Editura Teora, București, 1999
- Bell R. T., *Translation and translating. Theory and practice*, general editor C.N.Candlin, Longman Group UK Ltd., 1991, traducere de Gazi, C., *Teoria și practica traducerii*, Editura Polirom, Iași, 2002
- Baker, M., *In other words*, Routledge Publishing House, London and NY, 2002
- Baker, M., *Translation and Conflict, A narrative account*, Routledge Taylor and Francis Group Publishing House, London and NY, 2006
- Bassnett, S., *Translation Studies*, Routledge Publishing House, London and NY, 1996
- Berman, A., *L' Epreuve de l'étranger*, Gallimard, Paris, 1984 Berman, A., *The Experience of the Foreign*, Albany: State Univeristy of NY Publishing House, 1992

- Baconsky, R., Gouadec, D., Lascu, Ghe., *Teritorii actuale ale traducerii*, Editura Echinox, Cluj Napoca, 2002
- Boldea, I., *Istoria limbii române literare*, pentru uzul studenților, Editura Universității Petru Maior, Tg. Mureș, 2008
- Boldea, I., *Vârstele criticii*, Editura Paralela 45, Pitești, 2005
- Carlton, C., Perry, T.A., Stoenescu, S., *Romanian Poetry in English Translation*, An Annotated Bibliography & Census, 1997
- Catford J.C., *A Linguistic Theory of Translation*, London, Oxford University Press, 1965,
- Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent*, Ediția a II - a, revăzută și adăugită, Editura Minerva, București, 1982
- Cornea P., *De la Alexandrescu la Eminescu*, Editura pentru Literatură, 1966
- Crețiu, I., *Teoria și practica traducerii: din proză scurtă în limba engleză*-ediție bilingvă, Editura Echinox, Cluj - Napoca, 1999
- Crăciun C., Crăciun, V., *I.L. Caragiale, Nirvana*, în *Ei l - au văzut pe Eminescu*, Antologie de texte, Editura Dacia, Cluj - Napoca, 1989
- Crișan, C-tin., Crăciun, V., *Literatura română în lume, eseu asupra biografiei externe a literaturii române*, Editura Meridiane, București, 1969
- Croitoru, E., (coordonator), *English through translations, Interpretation and translation oriented text analysis*, Editura Fundației Universitare ‘Dunărea de Jos’, Galați, 2004
- Dollerup, C., *Basics of Translation Studies*, Editura Institutului European, Iași, 2006
- Doinaș, Șt.Aug., *Orfeu și Tentația Realului*, Editura Eminescu, București, 1974
- Dimitriu, R., *Translation theories and practice*, Editura Institutului European, Iași, 2002
- Eco, U., *La ricerca della lingua perfetta, În căutarea limbii perfecte*, traducere din limba italiană de Cojocaru D., Editura Polirom Iași, 2002
- Eco, U., *Dire quasi la stessa cosa, A spune cam același lucru, Experiențe de traducere*, traducere din limba italiană de Alexandru L., Editura Polirom, Iași, 2008
- Gavrilu, E., *Primele traduceri românești de literatură engleză (1830 - 1850)*, Editura Europlus, Galați, 2006

- Ionescu, G., *Orizontul traducerii*, Editia a II-a revăzută, București, Editura Institutului Cultural Roman, 2004
- Ionescu, T., *Știința și/sau Arta Traducerii*, Editura Limes, Cluj-Napoca, 2003
- Iorga N., *Istoria literaturii românești, Introducere sintetică*, ediție îngrijită, note și indici de Rotaru, R., prefață de Rotaru, I., București, Editura Minerva, 1985,
- Iovănescu, M., *Probleme lingvistice ale traducerii*, Editura Sitech, Craiova, 2007
- Jeanrenaud, M., *Universaliile traducerii, Studii de traductologie*, Editura Polirom, București, 2006
- Kohn, I., *Virtuțile compensatorii ale limbii române în traducere*, Editura Facla, Timișoara, 1983
- Lăzăroi, G., Constantinescu, A., *Practica Traducerii*, Editura Cartea Universitară, București, 2004
- Levițchi, L., *Manualul traducătorului de limba engleză*, Editura Teora, București, 2001
- Lovinescu, E., *Istoria Civilizației Române Moderne, 1924 - 1925*, Editura Științifică, București, 1972
- Lungu Badea G., *Teoria culturilor, teoria traducerii*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2004
- Lungu Badea G., *Tendențe în cercetarea traductologică*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2005
- Lungu Badea G., *Scurtă istorie a traducerii*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2007
- Manolescu, N., *Istoria critică a literaturii române*, Editura Paralela 45, Pitești, 2008
- Mavrodin, I., *Despre traducere, literal și în toate sensurile*, Editura Scrisul Românesc, Fundația Editura Craiova, 2006
- Munday, J. *Introducing translation studies*, Routledge Publishing House, London and NY, 2001
- Murfin, R.R., Supryia M. *The Bedford glossary of critical and literary terms*, Bedford Books, New York, 1997
- Munteanu, Șt., Țâra, V., *Istoria limbii române literare*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1983

- Nida, E., *Traducerea Sensurilor*, Editura Institutul European, Iași, 2004
- Pîrnuță, O.A., Popa, S., *Comunicare prin lectură și traducere*, Brașov, 2002
- Rad, D., *Eta Boeriu*, Editura Limes, Cluj - Napoca, 2005
- Reiss, K., *Translation Criticism, the potentials and limitations*, traducere de Errol F. Rhodes, St. Jerome Publishing, Manchester, UK, 2000
- Ricoeur, P., *Sur la Traduction*, Bayard, 2004, traducere și studiu introductiv de Jeanrenaud, M., *Despre traducere*, Editura Polirom, Iași, 2005
- Robinson, D., *Becoming a Translator*, London Routledge, 1997
- Seaton, M.A. Schwartz, C.M., *Chambers concise usage dictionary*, Cambridge: W & R Chambers Limited, 1991
- Steiner, G., *After Babel. Aspects of language and translation*, Oxford University Press, New York and London, 1975, tradusă de Negoiaș, V. și Avădanei, Șt., *După Babel. Aspecte ale limbii și traducerii*, București, Editura Univers 1983
- Tomlinson, J., *Globalizare și cultură*, Editura Amarcord, Timișoara, 2002
- Vîlceanu, T., *Fidelitate și alteritate lingvistică și culturală*, Editura Universitaria, Craiova, 2007
- Voiculescu, V., *Ultimele sonete închipuite ale lui Shakespeare în traducere imaginată de Vasile Voiculescu*, Editura Pentru Literatură, București, 1964
- Wilss, W. *Knowledge and skills in translator behavior*, John Benjamin Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 1996
- Woods, M., *Translating Milan Kundera*, Cromwell Press Ltd., UK, 2006

V. 2. 2. surse indirecte:

- Avram, M., *Anglicismele în limba română actuală*, Editura Academiei, București, 1997
- Belloc, H., *On Translation*, Oxford: The Clarendon Press, 1931
- Bari I., *Probleme globale contemporane*, Editura Economică, București, 2003
- Boldea, I., *Timp și temporalitate în opera lui Eminescu*, Editura Ardealul, Tg. Mureș, 2000
- Boldea, I., *Teme și variațiuni*, Editura Ideea Europeană, București, 2008

- Bujeniță, M., *Din terminologia nautică românească*, II. Termeni marinărești de origine engleză, LR, 1, 1966
- Chesterman, A., *Memes of translation*, Amsterdam/ Philadelphia: John Benjamins, 1997
- Derrida, J., 1981, *Dissemination*, traducător Johnson, B., Chicago: University of Chicago Press, 1981
- Dollerup, C. și Loddegaard, A., *Teaching translation and interpreting*, John Benjamin Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 1992
- Friedman, J., *Cultural Identity and Global Process*, Sage, Londra, 1994
- Gaster, M., *Literatura populară română*, Editura Haimann, București, 1883
- Gile, D. *Basic concepts and models for interpreter and translator training*, John Benjamin Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 1995
- Grasso, D., *Traductologie și traducere-noțiuni teoretice și aplicații practice română - italiană*, Editura Meteor Press, București, 2003
- Gonzales Davies, M. *Multiple voices in the translation classroom*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia, 2004
- Hannerz, U., *Cosmopolitans and locals in world culture*, Featherstone, Londra, 1990
- Hatim, B., Mason, I., *Discourse and the Translator*, Longman, London/New York 1990
- Held D., McGrew, A., Goldblatt, D., Perraton, J., *Transformări globale. Politică, economie și cultură*, Ed., Polirom, Iași, 2004
- Hervey, S., Higgins, I., *Thinking translation*, Routledge, London and New York, 1992
- Indrieș, A., *Sporind a lumii taină, Verbul în poezia lui Lucian Blaga*, Editura Minerva, București, 1981
- Jameson, F., *The Cultures of Globalization*, Editors Jameson and Masao Miyoshi. Durham: Duke UP, 1998.
- Kelly, D. *A handbook for translator trainers, a guide to reflective practice*, St. Jerome Publishing, Manchester, UK, 2005
- Lotman, J., B.A. Uspensky, *On the Semiotic Mechanism of Culture*, New Literary History, IX (2) 1978

- Marțian, S., *Introducere în studiul Noului Testament*, Cluj, Editura Napoca Star, 2003
- Miller, G.A., Johnson - Laird, P.N., *Perception and language*, Cambridge University Press, 1976
- Mounin, G., *Les belles infideles*, Paris: ed. Des Cahiers du Sud, 1955
- Neubert, A., și Shreve G.M., *Translation as Text*, University of Kent, Ohio Press, 1992
- Neț, M., *Lingvistică generală, semiotică, mentalități, O perspectivă de filosofie a limbajului*, Editura Institutul European, Iași, 2005
- Newmark, P., *A Textbook of Translation*, Prentice Hall International, Singapore, 1989
- Ortega y Gasset, J., *The Misery and Splendour of Translation* 1937 în Schulte, R. și Biguenet, J., (ed.) *An Anthology of Essays from Dryden to Derrida*, Chicago/London: The University of Chicago Press, 1992
- Picon, G. *Traducerea—un eveniment al limbajului*, în revista Secolul XX nr. 2/1965
- Pfitzner, I., *Happy Babel, Translation in Europe*, în *Translation and culture*, Volume 47, Issue, editată de Faull, K.M., Associated University Press, Inc. 2004
- Philipson R., *English - Only Europe? Challenging Language Policy*, Routledge, 2003
- Sapir, E., *Culture, Language and Personality*, Los Angeles: University of California Press, 1956
- Schulte R., Biguenet, R., (ed.) *Theories of Translation, Anthology of Essays from Dryden to Derrida*, Chicago University Press, 1992
- Snell - Hornby, M., *Translation Studies: An Integrated Approach*, Amsterdam/Philadelphia, 1988
- Stoichițoiu - Ichim, A., *Vocabularul limbii române actuale*, Editura ALL, București, 2005
- Stoichițoiu - Ichim, A., *Aspecte ale influenței engleze în româna actuală*, Editura Universității din București, București, 2006
- Vermeer H., *Translation Today: old and new problems* în Snell - Hornby, M., *Translation Studies: An Interdiscipline*, Philadelphia, New York, 1992
- Worf, B.L., *Language, Thought and Reality (Selected Writings)* ed. JB.Carroll Cambridge, Mass. The Mit Press 1965

V.3. Articole și studii:

- ***, *Colocviul național de traduceri și literatură universală*, în revista *Viața Românească*, număr special, anul XXXIV, 1981
- Bantaș, A., *Ancheta Familiei - Traducerea - o aventură a spiritului* în *Familia* 16 nr. 4, 1980
- Barban, E., BBC World Service, Departamentul Rus, 1994
- Bassnett, S., *Culture and Translation* în *A Companion to Translation Studies*, editori: Piotr Kuhiwczak și Karin Littau, Multilingual Matters Ltd, Clevedon, 2007
- Benjamin, W., *Sarcina traducătorului*, în W.B. *Iluminări*, 2000
- Bulgăr, Gh., *Interferențe culturale în arta traducerii*, în *România literară* XVIII, nr. 21/1984
- Bulgăr, Gh., *Virtuțile limbajului în arta traducerii*, în volumul *Cultură și limbaj*, Editura Eminescu, București, 1986
- Cartianu, A., *Din unghiul traducătorului*, în *Secolul XX* nr 1,2,3/1980
- Crisan, Ctin., *A Traduce înseamnă a circula*, în *Luceafărul* XXII/22/1979
- Coteanu, I., și Wald, L., *Sensul cuvântului în teoria traducerii* în volumul *Semantica și semiotica*, 1981
- Culcer, D., în *O teorie a traducerii* în *Vatra* XV, nr. 5. 1985
- Enescu, R., *Traducerea - mijloc de cunoaștere* în *Familia* nr.8, 1979
- Fejes, D., *Fiecare traducere e o provocare*, în *România Literară*, 16/2006
- Forma, P. *Lingvistica textului și traducerea*, în *Semiotica și poetica*, 3, *Text și textualitate*, coordonator Carmen Vlad, Editura Universității din Cluj- Napoca, 1987
- Gheție, I., *Biblia de la București și procesul de unificare a limbii române literare*, în *Studii de limbă literară și filologie*, vol. II, 1972
- Kogălniceanu M., *Despre Literatură*, E.S.P.P.L.A., 1956
- Kohn, I., *Limbaj, literatură, traducere*, din *Familia*, 16 nr. 4. 1980
- Le Boeuf, C. *Bucuria de a interpreta* în *Secolul 20*, revistă de sinteză editată de Uniunea Scriitorilor din România, nr. 337 - 338 - 339
- Lefevere, A., *Composing the other* în volumul *Post-colonial Translation, Theory and practice*, editori Susan Bassnett și Harish Trivedi, Routledge Publishing House, London and New York, 1999

- Lupeanu, C., *Despre știința sau arta traducerii*, în *Contemporanul* nr. 41/1987
- Munteanu, R., *Permanentă îmbogățire a cunoașterii* în *Contemporanul* nr 39, (1976),
1984
- Munteanu R., *Cultura Națională și Traducerile*, în *România Literară*, XIII/25/1980
- Munteanu, R., *Permanentă îmbogățire a cunoașterii* în *Contemporanul* nr 39, (1976),
1984
- Mușina A., *Traducțiunile nu fac o literatură* în *Astra* 20, nr 4. 1985
- Nida, E., *Traducerea – pro și contra* din *Orizont Literar* 31 nr. 25/1980
- Novăceanu, D., *Condiția și virtuțile traducerilor*, în *România Literară* XIII nr 24,
1980
- Novăceanu, D., *Frumoasele infidele* în *România Literară* XIII, nr. 23, 1980
- Oreglia, G., *A fi traducător*, tradus de Uricariu, E., în *Steaua* XXXII nr 10, 1981
- Perez, H., *Dinamica traducerilor*, în *Cronica* 16 nr 43, 1981
- Rosenzweig, Fr., *Nachwort zu Jehuda Halevi*, în *Traducerea-pro și contra* în *Orizont literar* 31 nr. 25/1980
- Russo, V., *Traducere și Cultură*, în *Viața românească*, LXXIX nr. 5, 1984
- Stoichțoiu - Ichim, A., *Asimilarea împrumuturilor englezești: aspecte actuale ale dinamicii sensurilor*, în *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, Editura Universității din București, București, 2002
- Ulici, L., *Orizontul traducerii*, în *România Literară* XX nr 25, 1987
- Vazaca M., *Prețul dorinței de a traduce*, în *România Literară*, nr. 8/2008
- Vianu, T., *Ceva despre arta traducerii*, în *Literatura universală și literatura națională*, ESPLA, 1956
- Vlad, A., *Traducătorul e un autor invizibil*, interviu cu profesorul Virgil Stanciu, revista *Vatra*, 3 - 4/2002

V.4. Dicționare

*** *DOOM 2, Dicționar ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a II - a, Editura Univers Enciclopedic, 2005

*** *Dicționarul limbajului poetic eminescian, Semne și sensuri poetice*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2007

Academia Română, *Dicționarul general al literaturii române*, (DGLR) Editura Univers Enciclopedic, București, 2005

Bantaș, A., Gheorghiu, A., Levițchi, L., *Dicționar frazeologic Român - Englez*, DFRE, Editura Științifică, București, 1966

Burlacu D. Gh., Colhon, Ctin., Istrate, I., *Dicționarul cronologic al romanului tradus în România del a origini până la 1989*, (DCRT), Editura Academiei Române, Cluj Napoca, 2005

Crystal, D., *The Cambridge Encyclopedia of Language*, Cambridge Univeristy Press, 1987

Levițchi, L., Bantaș, A. *Dicționar Englez-Român*, DER, Ed.Științifică, București, 1971

Levițchi, L., *Dicționar Român-Englez*, DRE, Editura Științifică, București, 1960

Lungu Badea G., *Mic dicționar de termeni utilizați în teoria, practica și didactica traducerii*, Editura Universității de Vest, Timișoara, 2008

Pop, I., (coordonator), *Dicționar analitic de opere literare românești*, vol. A-D, Casa Cărții de Știință, Cluj Napoca, 2004

Popa, M., *Dicționarul de literatură română contemporană*, București, Editura Albatros, 1977

Sasu, A., *Dicționar biografic al literaturii române*, (DBLR), Editura Paralela 45, Pitești, 2006

Stanciu, V., *Dicționar de angliști și americaniști români*, (DAAR), Editura Tribuna, 2008

Zaciu, M., Papahagi, M., Sasu, A. *Dicționarul Scriitorilor Români*, (DSR), Editura Fundației Culturale Române, București, 1995

Zaciu, M., Papahagi, M., Sasu, A. *Dicționarul Esențial al Scriitorilor Români*, (DESR), Editura Albatros, București, 2000

Zaciu, M., Papahagi, M., Sasu, A. *Dicționarul Scriitorilor Români*, (DSR), Editura Albatros, București, 2001

Dicționare electronice:

<http://dexonline.ro/search.php?cuv=vornic>

<http://dexonline.ro/search.php?cuv=ortoman>

<http://dexonline.ro/search.php?cuv=plavita>
<http://ro - en.ro/index.php?q=a+tuna>
<http://dexonline.ro/search.php?cuv=chelfaneala>
<http://dexonline.ro/search.php?cuv=inchietudine>
http://www.dictionaronline.ro/dictionar_tehnic_englez_roman.aspx

V.5. Resurse internet

<http://www.poets.org/poet.php/prmPID/15>
<http://en.wikipedia.org/wiki/Esperanto>
<http://www.atr.org.ro/blog/index.php/tag/traducere - literara/>
http://facultate.regielive.ro/proiecte/comunicare/cultura_contemporana_intre_globalizare_si_identitate_culturala- 881.html
<http://209.85.129.132/search?q=cache:hQLIvNo-oMJ:www.biblioteca.ase.ro/downres.php%3Ftc%3D6940+globalizare+culturala&hl=ro&ct=clnk&cd=1&gl=ro>
http://ec.europa.eu/commission_barroso/orban/news/docs/speeches/090420_Brussels_conference/Conference_on_translation_opening_speech_RO.pdf
http://www.nouaromanie.ro/romania%20si%20ue_files/globalizare%20si%20identitatea%20culturala.htm
http://www.litere.uvt.ro/documente_pdf/aticole/uniterm/uniterm3_2005/lbadea.pdf
http://www.uab.ro/reviste_recunoscute/philologica/philologica_2002/41_c_petrescu.doc
<http://www.uniuneascritorilorfilialacluj.ro/frame/detalii.php?autor=Virgil%20STANCIU>
http://ro.wikipedia.org/wiki/Sf%C3%A2ntul_Ieronim
http://www.romlit.ro/gabriel_liiceanu
http://ro.wikisource.org/wiki/Miori%C5%A3a_sa_n%C4%83scut_%C3%AEn_Maramure%C5%9F/Fenomenu_l_cultural
http://www.romlit.ro/acum_70_de_ani__primul_eminescu_n_limba_maghiar
http://www.ishop.ro/carti/Poezii-editie-bilingv-rom-no-rus-_Mihai- Eminescu.html
http://www.observatorcultural.ro/Editiile-in-engleza-ale-poeziilor-lui-Eminescu*articleID_5263-articles_details.html
http://www.romlit.ro/poezie_romnesc_n_englez

http://www.comunicatemedi.ro/Hortensia_Papadat_Bengescu_si_Dan_Lungu_in_spaniol_ic23436.html

<http://www.pruteanu.ro/203miscell/traduceri-984.htm>

www.icr.ro

<http://atelier.liternet.ro/articol/312/Daniel-Cristea-Enache-Stefan-Augustin-Doinas/Stefan-Aug.-Doinas-Pe-mine-umbra-pe-care-o-arunca-asupra-mea-orice-mare-poet-ma-lumineaza.html>

<http://www.romanalibera.ro/a114172/carte-bomba-in-romania-ersetele-satanice-video.html> din dec. 2007

<http://209.85.129.132/search?q=cache:hQLIivNo->

[oMJ:www.biblioteca.ase.ro/downres.php%3Ftc%3D6940+globalizare+culturala&hl=ro&ct=clnk&cd=1&gl=ro](http://www.biblioteca.ase.ro/downres.php%3Ftc%3D6940+globalizare+culturala&hl=ro&ct=clnk&cd=1&gl=ro)

http://www.adevarul.ro/locale/cluj-napoca/Portret-Mihaiu-Virgil-iplomatie-mixand_0_97790643.html

http://ro.wikipedia.org/wiki/Hortensia_Papadat-Bengescu

<http://www.revistanoinu.com/Interviu-cu-profesorul-Adam-Sorkin.html>